

Õiguskantsler

Lp Ilmar Hurt
Juhataja
Karksi Kodu
AS Lõuna-Eesti Hooldekeskus
ilmar.hurt@hooldekodu.ee

Teie nr
Meie 02.02.2021 nr 7-9/200448/2100636

Kontrollkäik Karksi Kodusse

Austatud Ilmar Hurt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 30. septembril 2020. a ette teatamata AS Lõuna-Eesti Hooldekeskuse Karksi Kodu (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja seal elavate inimeste elamistingimusi.

Positiivsena võib välja tuua, et hooldekodu hoone vastab liikumisraskustega elanike vajadustele (kohandused tualettruumides, pakkudeta siseuste läved). Elu- ja hügieeniruumid on heas seisukorras, avarad ning abivahenditega varustatud. Hooldekodu juhtkond peab oluliseks töötajate kvalifikatsiooni parandamist. Hästi on korraldatud huvitegevus ning elanikud käivad regulaarselt õues jalutamas – seda soodustab meeldivalt kujundatud õueala. Hea, et hoones on olemas töötajate väljakutsumise seadmed.

Hooldekodus peaks siiski olema rohkem töötajaid, et hooldekodu elanike eest saaks hoolitseda nii nagu vaja. Tegevusjuhendajad ja hooldajad peavad täitma mitmesuguseid töökohustusi ja kõigi ülesannete täitmiseks töötajaid ei jätku. Nii ei ole võimalik arvestada kõigi hooldekodu elanike individuaalsete vajadustega ega haarata neid rohkem juhendatud tegevustesse. Liikumisraskustega inimestega ei võimelda piisavalt.

Ägestunud inimese tohib turvalisuse tagamiseks viia vaid sellisesse ruumi, mis vastab kõikidele eraldusruumi kohta kehtestatud nõuetele, muu ruum inimese eraldamiseks ei sobi. Meditsiiniõe abi peab olema seaduses kehtestatud määral kättesaadav.

Kontrollkäigu ajal elas hooldekodus 85 inimest, neist 55 said ööpäevaringset erihooldusteenust ning 30 üldhooldusteenust. Inimesed on majutatud hooldekodu kahes tiivas asuvasse kahekohalistesse magamistubadesse. Huvitegevuseks kasutatakse hooldekodu soklikorruse ruume ning suuremate ürituste puhul ka teisel korrusel asuvat saali.

Õiguskantsleri nõunikud tegid koos tervishoiuekspertidega ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid asutuse dokumentidega ning vestlesid töötajate ja elanikega.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

1. Olmetingimused ja teenuse kvaliteet

Hoolekandeteenuseid osutatakse hoone kahes tiivas: ühes paiknevad ööpäevaringset erihooldusteenust saavate inimeste magamistoad ja teises üldhooldusteenust saavate elanike toad. Üldhooldusteenuse osakonnas asuvad ka seitsme ööpäevaringset erihooldusteenust saava inimese magamistoad. Üldhooldusteenuse osakonna ühisruume kasutavad nii erihooldust kui ka üldhooldust saavad inimesed. Töötajate sõnul on osakonda majutatud inimesed, kellel on sarnased tervisemured ning abivajadus, olenemata sellest, mis teenust nad ametlikult saavad.

Sotsiaalhoolekande seaduse ([SHS](#)) § 102 lõike 1 punkt 4 näeb ette, et ööpäevaringset erihooldusteenust tuleb osutada ruumides, mis asuvad teistest ööpäevaringsete hooldusteenuste ruumidest eraldi. Teenust ei osutata üksnes inimeste magamistubades. See tähendab, et ööpäevaringse eri- ja üldhooldusteenuse saajad tuleks majutada eraldi osakondadesse. Selline korraldus võimaldaks rohkem arvestada erinevat teenust saavate hooldekodu elanike abi- ja hooldusvajaduse ning huvidega. Õiguskantsleri nõunikega vestelnud üldhooldusteenust saavad inimesed tõid samuti välja, et nendega samas osakonnas elavad erihoolekandeteenusel olevad inimesed käituvad aeg-ajalt vaimse tervise probleemide tõttu häirivalt ning mõni neist on ka väga häälekas. Niisiis, ka elanikele endile oleks meele järgi, kui hooldekodu arvestaks elanikke majutades [SHS](#) § 102 lõike 1 punktis 4 sätestatud nõuet.

Hooldekodu ruumid on hästi ligipääsetavad ning üldiselt kohandatud ka liikumisraskustega elanike vajadustele. Hoones on lift, millega pääseb nii soklikorrusele huvitegevuse ruumidesse kui ka teise korruse saali. Välisuste juurde on ehitatud kaldteed, enamikul ukseavade puudusid lävepakud. Hügieeniruumid on kohandatud liikumisraskustega inimeste vajadustele. Ümber maja kulgeb jalutamiseks sobiv kõvakattega tee ning õuealale on paigutatud mitmed vabaõhutegevusteks sobivad rajatised. Hooldekodu on loonud igati soodsad tingimused selleks, et ka liikumisraskustega inimesed pääseksid võimalikult iseseisvalt liikuma. Paljud hooldekodu elanikud ka kasutasid neid võimalusi. Näiteks, päevakavas ette nähtud jalutamise ajal liikus õues märkimisväärselt palju hooldekodu elanikke. Inimesed rääkisid, et töötajad ärgitavad neid liikuma ning et õues käiakse iga päev. Kiideti ka töötajaid, kes ratastooli kasutavaid hooldekodu elanikke õue aitavad. Liikumisraskustega inimesed tõid välja, et liikumist hõlbustaks veelgi see, kui hooldekodu koridoridesse oleksid paigaldatud käsipuud. Samuti tehti ettepanek rajada õuealale katusealune, kuhu rulaatori või ratastooliga liikuvad hoolealused saaksid varju minna.

Mitmete voodite juures ei olnud kohtvalgustit. Magamistubades peab olema [kehtiva korra](#) järgi ette nähtud varustus.

Hooldekodus pole lamajate pesemiseks pesemisraami ning seda ei saaks ka kasutada, sest pesemisruumid on raami kasutamiseks liiga väiksed. Soklikorruusel asuva sauna eesruumis on väga heas seisukorras suur pesemisruum, kuid kahjuks ei vasta ka see lamavate inimeste vajadustele, sest liftiga ei saaks sinna pesemisraami viia. Kontrollkäigu ajal oli hooldekodus ka elanik, keda tervisliku seisundi tõttu ei ole võimalik dušitoolil pesta ning keda hooldatakse voodis spetsiaalse pesuvahendiga.

Kontrollkäigul kaasas olnud tervishoiuekspert tõi välja, et suure hooldusvajadusega inimestele pikaajalise hooldusteenuse pakkumisel tuleks arvestada, et oleks võimalik neid ka voolava vee all

pesta. Mitmete lamajate pesemine dušitoolil on aeganõudev ja keerukas ning ka hoolealuse seisukohast ebamugav. Hooldekodul peab olema elanike eest hoolitsemiseks piisavalt abivahendeid ja teenuse osutamiseks kohandatud keskkond. Kuna üldhooldusteenust pakutakse ka lamajatele, tuleb hankida spetsiaalne pesemisraam, mis teeb pesemise mugavamaks nii hoolealusele kui ka hooldajale. Samuti tuleb leida võimalus kohandada pesemisruum elanike vajadustele. Positiivne on, et inimesi pestakse hooldekodus piisavalt sageli.

Voodipesu vahetatakse üldiselt kahe nädala tagant, kuid pesemisgraafikust selgus, et mitmel puhul oli see aeg erihoolduse osakonnas veninud pikemaks kui kolm nädalat. [Tervisekaitseõuete](#) kohaselt tuleb voodipesu vahetada vähemalt kord nädalas.

On hea, et hooldekodus on abi kutsumiseks paigaldatud töötajate väljakutse süsteem. Tõhus abi kutsumise süsteem aitab tagada, et inimeste abivajadust märgataks õigeaegselt. Silma jäi, et üldhooldusteenuse osakonna kutsungisüsteemi pult asus õdede ruumis, kuhu hooldajad õhtusel ja öisel ajal ei pääse. Kutsungisüsteemi kasutamisel süttib märgutuli meditsiinitöötaja toas. Nii ei pruugi hooldajad kutsungit märgata ja õigeaegselt reageerida. Hooldajad ei pruugi alati abivajaja hõikumist kuulda, eriti õhtuti ja öösi, kui töötajaid on majas vähem. Elanike turvalisuse huvides oleks hea, kui hooldajad saaksid ka õhtusel ja öisel ajal kutsungeid jälgida.

Karksi Kodus on üldhooldusteenust saavatele inimestele koostatud hooldusplaanid ja ööpäevaringsel erihooldusteenusel olevatele hoolealustele tegevusplaanid. Igapäevaste hooldustoimingute info on märgitud iga hooldekodu elaniku hoolduskaardile. Hooldajad ja tegevusjuhendajad ei teadnud, kust leida ajakohastatud hooldus- ja tegevusplaanid. Hooldajate infovahetuse päevikust selgus, et nt 4. mail 2020 ei leidnud hooldaja ka hoolduskaarti, et anda kiirabile hooldekodu elaniku kohta teavet. Hooldus- ja tegevusplaanides peaks hooldustoimingud ning aktiveerivad tegevused (ja erihoolekandeteenust saavatel inimestel ka töised või töösarnased tegevused) olema planeeritud sellise täpsusega, et plaani alusel oleks võimalik kavandada töömahtu ning tagada igale hooldekodu elanikule individuaalne ja terviklik abi, toetus ja juhendamine (vt ka Kose Kodu [11.04.2018 kontrollkäigu kokkuvõte](#), lk 6). Põhjalik hooldus- ja tegevusplaan ning selle järgimine on inimeste tervise kaitse huvides äärmiselt oluline. Hooldus- ja tegevusplaanid peavad olema hooldajatele ja tegevusjuhendajatele kättesaadavad.

Hooldekodu ravimite käitlemise kord oli läbimõeldud ja töötajad olid ravimite käitlemise nõuetega kursis. Siiski selgus, et meditsiiniõe ruumis oli avatud korv ravimiga Diazepex ning mõnelt ravimikarbilt ei selgunud, millisele hooldekodu elanikule need olid määratud. Üldhooldusteenuse osakonna töötajate toa ravimikapis leidis nimeta ravimitops üksiku Diazepamiga tabletiga. Ohutuse tagamiseks peab igal ravimipakendil ja jaotuskarbil olema märge selle kohta, kelle ravimiga on tegemist. Iga retseptiravimi puhul peab saama kindlaks teha, kellele see on määratud.¹ Konkreetsele inimesele arsti poolt soodustusega määratud ravimit võib manustada vaid sellele inimesele. Asutusel peab olema [ülevaade](#) olemasolevatest ravimitest ning mittevajalikud ravimid (nt mõne lahkunud inimese ravimid või raviskeemi muutmise tõttu üle jäänud ravimid) tuleb nõuetekohaselt [hävitada](#). Nende ravimite kohta, mida hooldekodu hangib [ravimite hulgiostu](#) õigust kasutades, tuleb pidada eraldi arvestust.

¹ Ravimite käitlemisel tuleb hooldekodul lähtuda muu hulgas sotsiaalministri 17.02.2005 määruses nr 20 „[Ravimialase arvestuse eeskirjad tervishoiuteenuse või veterinaarteenuse osutamisel ning hoolekandeaustus](#)“ sätestatud nõuetest.

Hooldekodu on koostanud päevakava, mille alusel planeeritakse igapäevaseid tegevusi ning huvitegevuste nädalakava. Hooldekodus töötab tööpäeviti huvijuht, kelle ülesanne on pakkuda elanikele mõtestatud ajaveetmisvõimalusi, treenida kognitiivseid oskusi (mh kunstialaste ülesannetega), hoolealustega võimelda ja korraldada suuremaid üritusi. Huvitegevuste korraldus jättis hea mulje. Ka hooldekodu elanikud, kes huvitegevustes kaasa teevad, kiitsid hooldekodu pakutavaid võimalusi. Siiski jäi silma, et paljud hooldekodu elanikud ei ole ühistegevusest huvitatud. Meestele huvi pakkuvat tegevust ning aktiivset ja tööoskusi kujundavat tegevust on vähe. Tegevusetus võib olla ka üks konfliktide põhjusi. Hooldekodus on palju mehi, sestap soovitab õiguskantsler rohkem tähelepanu pöörata selliste tegevuste korraldamisele, mis võiks ka neile huvi pakkuda.

Lamavate inimestega hooldekodus regulaarselt ei võimelda. Lamajatele on regulaarne võimlemine väga oluline: see aitab säilitada liigeste liikuvust, lihaste tugevust ja ennetada tüsistusi, mida põhjustab pikaajaline lamamine. Liikumisvaegusest põhjustatud probleemide ennetamiseks tuleb rohkem tegelda ka piiratud liikumisvõimega inimeste aktiveerimisega.

Hooldekodus ei ole eraldusruumi. 2020. aasta jooksul on korduvalt olnud olukordi, kus ägestunud elanik on tulnud turvalisuse tagamiseks teistest eraldada ning inimene on viidud magamistuppa või madratsiga tühja ruumi.² Ühel juhul hoiti hooldekodu elanikku mitu päeva oma tuppa lukustatuna.³ Mitme magamistoa ukse puudus n-ö liblikaga lukk, mis võimaldaks inimesel oma magamistoa ust seestpoolt avada ning inimesel ei olnud ka võtit, millega oma toa ust võiks avada.

Kui ööpäevaringset erihooldusteenust pakkuvas hooldekodus ei osutata erihooldusteenust kohtumäärusega hoolekandetasutusse paigutatud või ebastabiilse remissiooniga inimestele, ei pruugi hooldekodus [eraldusruumi](#) tingimata olla, kui hooldekodus on hoolealused, keda ei ole vaja eraldada. Ent kui selliseid hoolealuseid siiski on, peab eraldamiseks kasutama nõuetele vastavat eraldusruumi. Üldhooldusteenust saavat inimest eraldada, sh oma tuppa luku taha panna, ei tohi.

Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja võib inimese liikumisvabadust piirata vaid teatud kindlatel tingimustel inimese eraldamisega ohutusse eraldusruumi ([SHS](#) § 107). Inimese võib eraldada vaid kuni kiirabi või politsei saabumiseni, kuid kõige kauem kolmeks tunniks järjest ([SHS](#) § 107 lg 6). Inimest ei tohi lukustada tema magamistuppa ega muudesse ruumidesse, sest need ei ole eraldamiseks sobivad ruumid.⁴ Tagada tuleb eraldatu turvalisus.

Seega, kui hooldekodus ei ole nõuetekohast eraldusruumi, ei või inimese liikumisvabadust sobimatusse ruumi eraldamisega piirata. Eraldusruum peab olema turvaline, et inimene ei saaks seal ennast vigastada. Näiteks võivad hooldekodu elanikule olla magamistuppa eraldamisel ohtlikud ruumis olevad lahtised esemed või hõlpsasti purunev klaas, millega võib ennast vigastada. Nõuetekohases eraldusruumis saab inimese seisundit pidevalt jälgida.

Vajadus ägestunud inimene eraldada võib tekkida ootamatult. Tegevusjuhendajate infovahetuseks mõeldud päevikust ja juhtumikirjeldustest selgus, et hooldekodus on tulnud ette olukordi, kus inimene muutub vaimse tervise seisundi äkilise muutuse tõttu endale või teistele ohtlikuks ning ohutuse tagamiseks on eraldamine ilmselt põhjendatud. Hooldekodul tuleb võimalikud

² Nt 22.01.2020, 04.04.2020, 12.08. 2020 eraldamise juhtumid.

³ Hooldekodu elanik oli 09.07.2020, 10.07.2020 ja 11.07.2020 oma toas luku taga.

⁴ Vt ka õiguskantsleri [2014. a](#) ja [2015. a](#) ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajatele saadetud ringkirjad.

eriolukorrad läbi mõelda ning anda töötajatele selge ja õiguspärane käitumisjuhised, kuidas tagada kõigile hooldekodu elanikele turvaline keskkond õiguspärasel ja ohutul moel.

Lisaks turvalise keskkonna tagamisele tuleb hooldekodul hoolitseda ka selle eest, et inimese eraldamisest teavitataks alati kohe kiirabi või politseid ning ei ületataks [SHS](#) § 107 lõikes 6 sätestatud eraldamise maksimaalset lubatud kestust. [SHS](#)-s sätestatud nõudeid järgimata ei ole hooldekodus lubatud inimeste liikumisvabadust piirata.

Vahel vajab inimene tugevamat järelevalvet või halveneb tema tervislik seisund sedavõrd, et ööpäevaringne kohtumääruseta erihooldusteenus ei taga enam tema enda ega teiste ohutust. Sel juhul peab teenuseosutaja sellest teavitama Sotsiaalkindlustusametit, inimese rahvastikuregistrisse kantud elukoha valla- või linnavalitsust ja eestkostjat, et inimene suunataks teisele teenusele.

2. Töötajate arv ja kvalifikatsioon

Päeval töötab hooldekodu üldhooldusteenuse osakonnas kaks hooldajat. Õhtuti ja öösiti (tavapäraselt 18.00–07.00) on osakonnas üks hooldaja. Erihoolduse osakonnas on päeval tööl kolm kuni neli tegevusjuhendajat, kellest õhtuseks ja öiseks ajaks (tavapäraselt 19.00–08.00) jääb tööle üks. Tööpäeviti tegeleb hooldekodu elanikega ka huvijuht.

Erihooldusteenuse osutaja peab kindlustama hooldekodu elanike turvalisuse, abistama neid enese eest hoolitsemisel, arendama iseseisvaks toimetulekuks vajalikke oskusi ning täitma muid seadusega ette nähtud ülesandeid ([SHS](#) § 100 lg 1 ja lg 2). Üldhooldusteenust osutades peab hooldekodu looma inimestele turvalise keskkonna ja tagama nende toimetuleku ([SHS](#) § 20 lg 1). Selleks et tagada nõuetekohane teenus, peab hooldekodus olema piisavalt töötajaid.

Kui hooldekodus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust, peab teenuseosutaja tagama, et 30 inimesega tegeleks vähemalt üks tegevusjuhendaja ([SHS](#) § 104 lg 1). Seadus näeb ette, et olenevalt inimeste vajadustest peab olema väljaspool ööaega tööl veel vähemalt üks tegevusjuhendaja. Seadus sätestab siiski vaid miinimumnõude, teenuseosutaja peab töötajate arvu planeerides lähtuma inimeste tegelikest järelevalve- ja juhendamisvajadustest.

Üldhooldusteenuse osutamisel [seadus](#) hooldekodule nõutavat minimaalset töötajate arvu ei kehtesta, kuid arvestama peab, et hooldajad jõuaksid ära teha kõik hooldusplaanis määratud hooldustoimingud ning anda hooldekodu elanikele muud vajalikku abi. Piisava töötajate hulga määramisel tuleb arvestada, kui palju on hooldekodus kohti, milline on elanike abivajadus ning hoonete, territooriumi ja asutuse eripära. Töötajaid peab olema piisavalt, et ükski hooldekodu elanik ei jääks abita ning et hooldustoiminguid ning juhendavad tegevused jõutaks teha vastavalt hooldekodu elanike abivajadusele.

Päevasel ajal on hooldekodu erihoolduse osakonnas töötajaid rohkem, kui miinimumnõuded ette näevad. Hooldekodu töökorraldust, suure tähelepanuvajaduse ja pidevat intensiivset järelevalvet vajavate hoolealuste eripära silmas pidades jäi siiski kahtlus, kas Karksi Kodu personalist piisab hooldekodu elanike turvalisuse tagamiseks ning nende vajadustega arvestamiseks. Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee on [seisukohal](#)⁵, et kui töötajaid on vähe, satuvad nad liiga suure pingele alla, mis võib ohustada nende tervist ning mõjutada ka hoolealuste heaolu. Kontrollkäigul kogutud teabe põhjal selgus, et

⁵ Vt p 186.

hooldekodus tuleb sageli ette ärevaid olukordi, millesse töötajad peavad kiiresti sekkuma, et tagada elanike turvalisus. Hoolealused vajavad palju tähelepanu ja individuaalset lähenemist ning võivad olla ettearvamatu käitumisega. Seetõttu on töötajate töökoormus suur.

Paljudele hooldekodu elanikele sobib nende psüühikahäire tõttu vaid individuaalne lähenemine. Selleks et pakkuda kõigile erihoolekandeteenust saavatele inimestele nende vajadustele sobivat lähenemist ning kaasata võimalikult palju hooldekodu elanikke tegevustesse, mis parandaksid ja säilitaksid nende iseseisvat toimetulekut, on vaja rohkem tegevusjuhendajaid. Hooldekodu elanikele tuleks rohkem pakkuda aktiivset ja tööoskusi kujundavat tegevust, mis aitaks päevi sisustada neile sobival moel. Tegevusjuhendajatel napib aega, et elanikega individuaalselt tegelda (juhendada tööoskuste harjutamisel, enese hooldamise, eluks vajalike igapäevaoskuste säilitamisel ja õppimisel) ning samal ajal tagada kõigi hoolealuste turvalisus ja heaolu.

Suur osa üldhooldusteenuse osakonna elanikke vajab abi pesemisel ja muudes hügieenitoimingutes. Paljud neist kasutavad mähkmeid. Hooldajad on üsna koormatud ega jõua tegelda kõigi terviseseisundi säilitamiseks vajalike tegevustega (nt võimelda lamajatega, viia neid õue).

Õhtusel ja öisel ajal on nii üldhooldusteenuse kui ka erihoolduse osakonnas tööl üks töötaja. Kui ühe tegevusjuhendaja hoole all on 48 erihooldusteenust saavat psüühikahäirega inimest (nõuete kohaselt peab 30 kliendi kohta olema vähemalt üks tegevusjuhendaja), siis ei ole täidetud [SHS § 104 lõikes 1](#) sätestatud töötajate miinimumnõue. Kontrollkäigul kaasas olnud tervishoiuekspert tõi välja, et kvaliteetse teenuse osutamiseks on oluline, et hooldekodus oleks ööpäev läbi kohal piisavalt töötajaid (ka õhtul ja öösel 2 töötajat mõlemas osakonnas). Nii on võimalik hoolealuseid toetada igapäevatoimingute tegemisel, tagada hoolealuste turvalisus, iseseisvus ja elukvaliteet.

Teenuseosutajal on võimalik tööjaotust korraldada paindlikult, kuid teenuse kvaliteedi ja hoolealuste turvalisuse tagamiseks tuleb arvestada sellega, milline on igas asutuse üksuses elavate inimeste järelevalve- ja juhendamisevajadus ning toimetulekuvõime. Nii peaks 48 elanikuga erihoolduse osakonnas olema kogu aeg tööl vähemalt kaks tegevusjuhendajat. Nõuetekohane teenus peab olema tagatud igal ajal (nii päeval kui ka öösel) ning kõigis osakondades.

Hooldekodu elanike huve ja psüühikahäiretega inimeste eripärast hooldus- ja abivajadust silmas pidades on hooldekodude töötajatele kehtestatud spetsiifilised koolitusnõuded. Majandustegevuse registri andmetel vastab Karksi Kodu tegevusjuhendajate kutsekvalifikatsioon [SHS §-s 86](#) sätestatud nõuetele ning hooldajad vastavad [SHS § 22 lõikes 4](#) sätestatud ettevalmistusnõuetele. Hooldekodu elanike ja töötajate huvides on, et kõigil töötajatel oleks väljaõpe, sest see aitab olulisel määral kaasa kvaliteetse hoolekandeteenuse osutamisele.

Õiguskantsler palub tagada, et hooldekodus oleks kogu aeg tööl piisavalt hooldajaid ja tegevusjuhendajaid, et kõigi elanike vajadustele vastavad toimingud saaksid tehtud ja abi oleks tagatud õigel ajal ning erihoolekandeteenust saavaid inimesi oleks rohkem võimalik kaasata juhendatud tegevustesse. Õiguskantsler tunnustab hooldustöötajate ja tegevusjuhendajate väljaõppe toetamist ning soovib koolitusi võimaldada ka edaspidi.

3. Õendusabiteenus

Hooldekodus töötab osalise koormusega kolm abiõde. Meditsiiniõde on hooldekodus tavapäraselt tööpäeviti kella 07.00–15.00. Esmaspäeviti on tavaliselt hooldekodus kohal kaks õde.

Ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja peab kindlustama iseseisva õendusabiteenuse kättesaadavuse 40 hoolealusele vähemalt 40 tundi nädalas ([SHS § 102 lg 4](#)), mis tähendab ühe inimese kohta üks tund nädalas. Hooldekodus osutatakse ööpäevaringset erihooldusteenust 55 hoolealusele. Sellist elanike hulka arvestades peaks erihooldusteenuse saajatele olema õendusteenus tagatud vähemalt 55 tundi nädalas.

Eesti Haigekassaga sõlmitud üldhooldusteenuse õendusteenuse rahastamise lepingu nr 2020-HRL1-62086 punkti 3.1.1 kohaselt peab üldhooldusteenuse osutaja tagama õendusteenuse kättesaadavuse 40 hoolealusele vähemalt 40 tundi nädalas, mis tähendab ühe inimese kohta üks tund nädalas. Hooldekodus osutatakse üldhooldusteenust 30 inimesele. Sellist hoolealuste hulka arvestades peaks õendusteenus olema üldhooldusteenust saavatele inimestele tagatud vähemalt 30 tundi nädalas.

Kokku peaks hooldekodu elanike arvu silmas pidades olema õendusabi tagatud 85 tundi nädalas. Kontrollkäigul selgus, et sellises mahus õendusabi hooldekodus ei osutata. Lisaks tuleb märkida, et õendustoiminguid tegid abiõed, kes ei ole kantud tervishoiutöötajate riiklikku registrisse. Õendusabiteenuse toiminguid ja protseduure võib [tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 3 lõike 2 ja § 27](#) kohaselt teha vaid tervishoiutöötajate riiklikus registris registreeritud meditsiiniõed.

Hooldekodus elavad psüühikahäiretega inimesed, kes ei suuda oma terviseseisundi tõttu kaebusi alati selgelt väljendada ning võivad valu kannatades ärrituda, muutudes seejuures endale ja teistele ohtlikuks. On ka selliseid inimesi, kelle tervislik seisund võib väga kiiresti muutuda. Õendusabi korraldus peab arvestama hooldekodu elanike eripära ning terviseseisundit ning olema neile kõigile piisavalt kättesaadav. Seoses koroonaviiruse SARS-CoV-2 levikuga vajab hooldekodu elanike tervislik seisund tavapärasest veelgi hoolsamat jälgimist.

Õiguskantsler palub tagada hooldekodu elanikele õendusabiteenus, mis arvestab asutuse eripära ja seaduse nõudeid (vt ka [Uuemõisa Kodu](#) ja [Sillamäe Kodu](#) kontrollkäikude kokkuvõtted).

4. Koroonaviiruse leviku tõkestamine

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku tõkestamiseks palub õiguskantsler järgida [soovitusi](#), mida Terviseamet on andnud ettevaatusabinõude rakendamise kohta.

Töötajad selgitasid, et hooldekodus on käinud infektsiooninõustaja, kellega on läbi arutatud võimalikud ohud. Töötajaid on koolitatud kasutama isikukaitsevahendeid ning kokku on lepitud tegutsemiskava juhaks, kui mõni elanik nakatub või kui tekib nakkusoht. Hoolealuste kehatemperatuuri iga päev ei mõõdeta. Hooldekodu töötajatel oli ülevaade isikukaitsevahendite tagavarast. Erikäitlust vajavad jäätmed kogub hooldekodu eraldi kogumiskohta.

Elanike ja töötajate tervise kaitseks ettevaatusabinõusid rakendades tuleks jälgida, et igas tualettruumis oleks alati olemas seep. Kontrollkäigul kaasas olnud tervishoiuekspert soovitas kätepesuks kasutada vedelseepi ning vältida ühiste käterätikute kasutamist. Mõnes tualettruumis oli saadaval vaid kõva seep.

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 leviku tõkestamiseks kehtestati hooldekodus alates 22. septembrist 2020 külastuspiirang. Pakkide saatmine hooldekodusse on lubatud.

Kontrollkäigul hakkas silma, et mõnel hooldekodu elanikul oli oma telefon või muu nutiseade, mille kaudu saab oma perekonnaga ühendust pidada. Paljudel isikliku telefoni oma käes ei olnud. Koridori seinale välja pandud reeglite järgi võib hooldekodu telefoniga helistada kaks korda kuus ning ühe kõne kestus võib olla kõige rohkem kolm minutit. Hooldekodu telefoniga tehtud kõned registreeritakse kalendermärkmikus. Märkmikust selgus, et helistamise võimalust kasutasid üksikud inimesed. Mõnel kalendrikuul oli tehtud paar kõnet, kuid mõnel kuul ei olnud telefoni üldse kasutatud. Muid perekonnaga ühenduse pidamise võimalusi hooldekodu ei paku.

Hooldekodu elanikele on lähedastega suhtlemise võimalus äärmiselt oluline. Iseäranis sellises olukorras, kus suhtlemist on piiratud pikema aja jooksul ning pole ka teada, kas lähikuudel olukord märgatavalt muutub. Hoolekandeesutusel on sellises olukorras varasemast suurem vastutus aidata luua lähedastega suhtlemise võimalusi. Kaaluda võiks alternatiivseid suhtlusvõimalusi (nt videokõned), mida hooldekodu praegu ei kasuta. Mida pikemalt piiratakse lähedastega kohtumisi, seda rohkem tuleb pakkuda alternatiivseid suhtlusvõimalusi. Suhtlusvõimalusi puudutav info peaks olema lähedastele hõlpsasti leitav (nt asutuse veebilehelt), et julgustada neid hoolealustega rohkem suhtlema. Positiivsena võib välja tuua, et suveperioodil toimunud lähedastega kohtumiste ettevaatusabinõud olid põhjalikult läbi mõeldud ning neid järgides oli enne külastuspiirangute kehtestamist võimalik lähedastega kohtuda.

5. Tervishoiueksperti hinnang

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamuse koopia on lisatud käesolevale kirjale. Tervishoiueksperti arvamuses toodud tähelepanekute ja soovitude osas palun kujundada hooldekodul oma seisukoht ning edastada see õiguskantslerile koos vastustega kirjas toodud tähelepanekute kohta.

Teie seisukohta ootan võimalusel hiljemalt 22.02.2021.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: Tervishoiueksperti arvamus 5 lehel

Koopia: Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, Terviseamet, Eesti Haigekassa